

18 грудня 2018 р., Верховна Рада ухвалила так званий закон про антибулінг. За це рішення проголосували 228 депутатів.

Документ вніс ряд змін у Кримінальний кодекс України, закони “Про освіту” і “Про загальну середню освіту”. “Нова українська школа” розібралася, що антибулінговий закон означає для шкіл, учнів і батьків, як подаватимуть скарги на булінг і хто та за що платитиме.

– Як закон визначає булінг?

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров’ю потерпілого.

Водночас, закон не дає окремих визначень, що таке психологічне, економічне, сексуальне і насильство із застосуванням засобів електронних комунікацій. Також у цьому визначенні є незрозумілий момент щодо шкоди, що могла бути заподіяна. Тому ми звернулися за тлумаченням до державного експерта експертної групи з питань позашкільної освіти Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН **Оксани Савицької**.

“Могла бути” стосується фізичної шкоди, – зазначає пані Оксана. – Адже не завжди булінг, якщо ми розуміємо це як повторюване насильство, призводить до фізичної шкоди. Те, що він призводить до психічної шкоди – це однозначно, але фізичної – не завжди. Тому “може бути” в цьому визначенні стосується саме фізичної шкоди. Хоча справді, саме визначення сформульоване нечітко.

У нього також можна було додати, що шкода може бути ще й матеріальною, якщо ми говоримо про економічний булінг – коли, наприклад, псують речі. Щодо доведеності факту булінгу, то для цього в законі спеціально визначені типові ознаки булінгу – тобто критерії, які свідчать, що це справді був булінг”.

Типові ознаки булінгу такі:

- систематичність (тобто повторюваність) діяння;
- наявність сторін: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції.

– Хто платитиме і за що

У разі доведення булінгу кривдник муситиме сплатити штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (у 2018 році це від **850 до 1700 грн**) або виконувати **громадські роботи протягом 20-40 годин**.

Якщо ж булінг вчиняється групою осіб або повторно протягом року, то кривдник/-и сплачуватимуть від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**від 1700 до 3400 грн**) або виконуватиме/-уть **громадські роботи протягом 40-60 годин**.

Якщо булінг вчиняє неповнолітня (до 18 років) або малолітня (до 14 років) особа, то за неї платитимуть штраф і виконуватимуть громадські роботи батьки або особи, які їх замінюють.

Також керівник школи муситиме заплатити штраф, **якщо не повідомить поліції про випадки цькування когось з учнів**. А саме це коштуватиме від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**від 850 до 1700 грн** станом на 2018 рік) або ж виконати виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням до **20%** заробітку.

– Як подаватимуть скарги?

На сайті школи або засновника має бути інформація про порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу і порядок реагування на доведені випадки булінгу (зміни в статтю 30 закону “Про освіту”).

Водночас, **порядок реагування на випадки булінгу має розробити МОН протягом трьох місяців** з дня набрання чинності новим законом (він набуде чинності наступного дня після опублікування в Голосі України).

Поки відомо, що **керівник школи розглядатиме заяви** про випадки цькування учнів, батьків та інших осіб і видаватиме рішення про проведення розслідування. Потім він скликатиме комісію з розгляду випадків булінгу (поки не уточнюється, хто в неї входить). Ця комісія ухвалюватиме рішення за результатами розслідування та вживатиме заходи реагування.

Також директор школи зобов’язаний повідомити про випадки булінгу в **Національну поліцію та службу в справах дітей**.

Водночас, **якщо керівник школи відмовиться реагувати на цькування, засновник (тобто управління освіти) розглядатиме скарги про це**.

Також важливо, що **учні та вчителі зобов’язані повідомляти керівництву школи про випадки цькування**, свідками яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію.

– Чи є в законі щось про булінг щодо вчителів?

Так. Зокрема сказано, що вони мають право на захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, зокрема й булінгу, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров’ю.

Водночас, директор школи зобов'язаний приймати заяви про булінг від будь-яких осіб, зокрема й учителів. Також у визначенні булінгу чітко написано, що він може стосуватися будь-кого з учасників освітнього процесу.

– Що робитиме освітній омбудсмен?

Він має перевіряти заяви про випадки булінгу в школі, повноту та своєчасність заходів реагування на такі випадки з боку педколективу, керівництва та засновника школи.

Також він має аналізувати соціальні та психолого-педагогічних послуги учням, які вчинили, постраждали або стали свідками цькування (тобто оцінювати ефективність і якість цих послуг).

– Що ще важливо знати про цей закон?

У школі має бути план заходів для запобігання та протидії булінгу. Його розробляє та затверджує директор.

Також учні, які вчинили, постраждали або стали свідками булінгу, **мають право на психолого-педагогічні послуги**. За те, щоб це справді було, теж відповідає директор.

“Нова українська школа”